ਸੰਪਾਦਕੀ

ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ !

ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ

ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟੇ ਗਏ। ਇਸ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਾਂਗੜੀ ਨੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ (ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ) ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੁਣ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕਲੇ ਜਲੰਧਰ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਜੀਤ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਨਿਗਮ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਮਲਜੀਤ ਭਾਟੀਆ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਗਤ ਸੰਵਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਸੂਲ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਉਂਝ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਝਗੜਾ ਸੜਕ ’ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਗਮ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਝਗੜਾ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਲਾਜਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਖਲਲ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸਾ ਦਾ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਚੰਗਾ ਹੈ ਇਹ ਝਗੜਾ ਨਿਗਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫਤਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਨਜਿੱਠਣ ਹਿੱਤ’ ਆਪਣਾ ਦਫਤਰ ਕੁੱਟਮਾਰ ਲਈ ਮੁੱਹਈਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੀ ਖੁਦ ਹਾਜਰ ਰਹਿ ਕੇ ‘ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ’ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜਰੀ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਮੈਚ ਦੀ ਰੈਫਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਕੂਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੇਜ-ਕੁਰਸੀਆਂ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਸੀ, ਚੱਲੋ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਆ ਗਏ। ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਮੇਜਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਚ ਵਿੱਚ ‘ਬਕਾਇਆ ਮਸਲੇ’ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਫਾਈ ਸੇਵਕਾਂ ਤੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸਿਰਫ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣ। ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਤਾਂਗੜੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਕੌਂਸਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੌਂਸਲਰ ‘ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਿਆਂ’ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ‘ਵਿਤਕਰਾ’ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਟਕਰਾਅ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚੱਲੇਗਾ? ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੀ ਉਮੀਦਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਾਈ ਝਗੜਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦੇਵੇ।

-ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਹੁਣ ਜਾਗੋ : ਫਿਰ ਪਛਤਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਮਾਂ ਦੀ ਠੰਢੀ-ਮਿੱਠੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਛਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਜੋ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਰਗ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਦੌੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੱਬ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਤਕਲੀਫਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੰਦੀ ਦੀ ਕਦੀ ਵੀ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੀ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਲੱਖਾਂ ਦੁੱਖ ਝਲ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਲਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਖ ਲਾਉਂਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਸੁੱਖ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ-

ਦਿਲ ਦਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘੇ ਕੌਣ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣੇ

ਜਿੰਨਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਓਨਾ ਹੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁੱਝ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਦਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ, ਗੁਰੂ, ਫਕੀਰ, ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਸੰਤ, ਭਗਤ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਉਪਮਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਕੱਢ ਲਿਆਵੇਂ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਠੇਡਾ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਵੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਪੁੱਤਰ ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਐਸਾ ਹੈ ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ। ਕੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਹਨ ਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਿੱਥੇ ਮਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੇਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਡੀ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਡਗੋਂਗੀ ਫੜ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਈ ਤੇ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਸਵੈਮਾਣ ਦਾ ਬਿੰਬ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਵਾਰਨ ’ਤੇ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਬੰਸ ਤੱਕ ਵਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਭਗੌਤੀ ਫੜ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਪੂਜਣਯੋਗ ਵੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੇ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾੜਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਿਹਾ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾਬੰਨਿਆ ਤੇ ਛੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਦਾ ਬੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟ ਸਕਦਾ? ਮਾਂ ਦੀ ਪੱਦਵੀ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਦਅਸੀਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਦਅਸੀਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਨਿਆਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤਿਆਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਆਈ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦਾ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਜੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਦੁੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬਦਅਸੀਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟ ਗਿਆ। ਵੈਸੇ ਮਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਸੀਸਾਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਹੀ ਲੋਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਾ ਲੈਣ ਦੀ ਹਸਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜ਼ਖਮ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਮਾੜੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਬਹਾਰਾਂ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਾਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਗਿਲਾ ਰੋਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਚਪੇੜਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਂ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ-ਪੋਸਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ-ਮਾੜੀਆਂ ਸਹਿੰਦੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕੋਤਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹਰ ਜ਼ਖਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਉਹ ਉੱਤਮ ਜੀਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਨਾ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਲ-ਪਲ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪਰਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਵਰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਅਕਸ ਹੀ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰ ਤੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਤਾ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅੰਤ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਹਿਰ ਬੀਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਰ-ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੂਕ ਨਿਕਲੀ? ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਚੈਲੇਂਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਫਜਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਸੀਂ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਕਰਤਾ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਭੱਜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਠੇਡਾ ਖਾ ਕੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੰਭਲਦੇ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਨਸਾਨ ਐਸੀ ਖਾਈ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪਿਆ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇਗਾ। ਕਦੀ ਇਸ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਬਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ? ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਰਗਾ ਬਦਕਿਸਮਤ ਇਨਸਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ’ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ-“ਅੱਬ ਪਛਤਾਇਆ ਕਿਆ ਬਨੈ, ਜਬ ਚਿੜੀਆ ਚੁਗ ਗਈ ਖੇਤ”

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਜ਼ਖਮ ਹਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਓਨਾ ਹੀ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ਖਮ ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਣਾ? ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਅਜੋਕੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਘੱਟ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਖੁਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਖਾਵਾ ਬਥੇਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਝੂਠ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਪਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੋਣਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆਏ ਕੁੱਝ ਖਟ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਸ ਕਰਤਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਹਾਜਰ ਹੋਣ ਜੋਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਈਏ ਜਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ, ਪਰ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਨਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾ ਸੁਨਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਥਾ, ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੇ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਐਸੇ ਗਾਣੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗਲੇਡੂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨਿਮਾਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਸੱਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਫਜ਼ ਤੇ ਨੀ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਰਸਯੋਗ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਐਸਾ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਇੱਕ ਮਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜੰਮਿਆ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣੇ ਪੈਣ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹੀ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮਾਂ ਕਦਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਕਦੀ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਹੋਰ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੈਸਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੰਦਾ ਮਾੜਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਸੱਚੇ ਹਮ ਹੈਂ ਹਨ ਵੀ । ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਝੂਠ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਕੁੱਝ ਹੀ ਵਿਖਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਉਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕੀਏ, ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ ਸਕੀਏ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੀਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਅਹਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕੁੱਝ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰ ਸਕੀਏ। ਅਸੀਂ ਵੱਡਭਾਗੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸੁੱਖ ਦੇ ਸਕੀਏ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ’ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਫਿਰੀਏ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵੇਲਾ ਖੁੰਝਿਆ ਫੇਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਜੇ ਆਉਣਾ। ਕਿਹੋ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਖੁੰਝ ਗਏ ਤੇ ਖੁੰਝ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਤੇ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਛੈਂਟੇ ਦੀ” ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਜਰਮਨ

ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ’ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਰਾ ਉਤਰ ਰਿਹੈ ਮੀਡੀਆ

ਬੀਰਬਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਚੋਰੀ, ਡਕੈਤੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੋਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਪਾਵਰ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਝਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਠਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਮੀਡੀਆ, ਇੱਕ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ, ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਗਰੀਬਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ, ਮੇਨ ਸੁਰਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਸ ਹੀਰੋਇਨ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਦਾ ਲਹਿੰਗਾ ਪਾਇਆ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਗੋਡੇ ਵਿੱਚ ਦਰਦ, ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦਰਦ, ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਖਬਰਾਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਹੀਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰਹ ਕਿਹੜੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਪਹਿਨੇਗੀ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਚੁੰਨੀ ਲਵੇਗੀ, ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੱਡਾ ਖਿਡਾਰੀ ਕਿਹੜੀ ਸਬਜ਼ੀ ਖਾਵਗਾ, ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ 30 ਫੀਸਦੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਖਬਰਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ 30 ਫੀਸਦੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਵੇ ਕੀਤੇ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਭੁੱਖੇ ਪੇਟ ਸੌਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲਾਸ ਲਸ਼ਕਰ ਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ’ਤੇ ਖਬਰ ਲਗਵਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਜਿਸੇ ਵੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਪਰ ਵੀਹ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਟੁੱਟ ਪਏ। ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਖਬਰਾਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਂ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੱਸ ਇੱਕ ਸਨਸਨੀ ਖੇਜ ਖਬਰ ਮਿਲ ਗਈ, ਉਹ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੈਨਲ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਿੰਸ ਡੂੰਘੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਿਨ ਇੱਕੋ ਖਬਰ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਐੱਮ.ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸ ਸਿਰਫ ਚੈਨਲ ਕਮਾਈ ਵਧਾਉਣੀ ਹੈ। ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਚੈਨਲ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਧਾਉਣੀ ਹੈ। ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਕਮਾਈ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਮਰ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਇਹ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪੈਂਚਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨਾ ਲੱਗ, ਉਹ ਵੱਡੀ ਖਬਰ ਹੋ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਤਰੀਕੇ ਖਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪੇਟ ਭਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਆਖਿਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ-ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇੰਨਾ ਟਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ।

ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਮਾਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਮੀਡੀਆ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਭੁੱਖਾ ਮਰ ਰਿਹਾਹੈ। ਉਨੀ ਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਰਿਆ ਤੁਰੰਤ ਖਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੋਲ ਚੱਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ, ਜਿੰਨੀ ਕਿਸੇ ਧਨਾਢ ਦੀ ਸੁਣੇਗਾ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਛੋਟੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਛੋਟੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਾਂ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੇ ਹੋਰ ਧਨਾਢ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜੀਹ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨੀ ਵਧੀਆ ਖਬਰ ਛੋਟੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਓਨੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਫਿਰ ਪੱਖਪਾਤ ਕਿਉਂ? ਜਿਹੜਾ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੰਡਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਭਲਾ ਕਰੇਗਾ? ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਲੋਕ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਆ ਰਲੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਖਬਰ ਛਾਪਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਖਬਰ ਰੋਕਣੀ ਹੈ ਕੀ ਦੇਵੇਗਾ? ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਗੈਰ ਕੁੱਝ ਕੀਤੇ ਕਰਾਏ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਫੋਟੋਆਂ ਛਾਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਮਾਈ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਿਜਨਸ ਕਰ ਲਵੋ। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੋ ਡਰ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਗਰੀਬ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਖਬਰਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਭੇਜ ਦੇਣੇਲਿਖੇ ਲਿਖਾਏ ਬਿਆਨ ਭੇਜ ਦੇਣੇ ਕੀ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਭੇਜਣਾ ਖਬਰਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਧਰਨਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਜੇਕਰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦੇਣ ਸਾੜ ਫੂਕ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਹੀ ਖਬਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚਾਰ ਮਰੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਖਬਰ ਹੈ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਝ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਹੀ ਖਬਰ ਬਣੇਗੀ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਧਰਨਾ, ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪੀੜ੍ਹਤ ਆਦਮੀ ਮੀਡੀਆ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਰੱਬ ਜਿੰਨੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਸਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਕੁੱਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੀੜ੍ਹਤ ਆਦਮੀ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਵੀ ਦੁੱਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਮ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਖਬਰਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਤੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਟੁੱਟੀ ਸੜਕ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੋ ਚਾਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਬਲ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ 10 ਗਰੀਬ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੂਟ ਜਾਂ ਕੋਟੀਆਂ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। 10 ਬੱਚਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀਹ ਆਦਮੀ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਫੋਟੋ ਛਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਵੰਡਿਆ? ਇਹੀ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਇਹ ਖਬਰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਬੱਚੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਪਲਾਂ ਤੇ ਕੋਟੀ ਸਵੇਟਰਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਕੂਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਕੁੱਝ ਦਿੱਤਾ ਝੱਟ ਖਬਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੂਟ ਕੋਟੀਆਂ ਵੰਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਬਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਖਾਵਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ?

ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 70 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪਾਵੇ। ਮੀਡੀਆ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ? ਸਕੂਲ ਹੈ, ਹਸਪਤਾਲ ਹੈ, ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹਨ। ਖਬਰ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਲੀਡਰ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ? ਕਿਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ, ਲੰਗਰ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਧ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੈਸ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਥੰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈਏ ਕਿ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਹੀ ਚੌਥੇ ਥੰਮ ਹਾਂ। ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬਿਆਨ ਛਾਪਣ ਜਿੰਨਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲੇਗੀ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਖਬਰ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੁਦ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਝਾਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਦੋਂ ਕਿੱਥੇ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰੇ, ਦੰਗਾਕਾਰੀ ਅੱਗ ਲਾਉਣ, ਸਾੜ ਫੂਕ ਕਰਨ, ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਕੰਮ ਤੋੜਨਾ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਪੱਛਮੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਹੇਤੀ ’ਤੇ ਪਈ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਾਰ

ਡਾ.ਸਵਰਾਜ ਸਿੰਘ

ਕਰੇਬੀਅਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿੱਤ ਹੇਤੀ ਪੱਛਮੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ (ਹੈਮੀਸਫ਼ੀਅਰ) ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 95 ਫੀਸਦੀ ਅਬਾਦੀ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਹੇਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ ਲੜ ਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਹੇਤੀ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। 1791 ਤੋਂ 1803 ਤੱਕ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੀ ਬਸਤੀ ਸਟੇ-ਡੋਮੀਨਕ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਗੋਰੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਤੀ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿੱਥੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਇਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਸੱਤਾ ’ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰੇਸ਼ਠਵਾਦੀ ਲਰਗ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਰਗ ਗੋਰੇ ਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਗੋਰੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਬੱਚੇ, ਇਹ ਲੋਕ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਬੋਲੀ ’ਤੇ ਲਿਖਣਾ-ਪੜ੍ਹਣਾ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲਾਟੋਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੇਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ’ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਹੋਈ ਰਹੀ। ਇਸ ਸ਼ਰੇਸ਼ਠ ਵਰਗ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਤੀ ’ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਤੀ ਵਿੱਚ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਗਰੀਬੀ, ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਲਈ ਅਤੇ ਹੇਤੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਵਬਸਤੀ (ਨਿਊ ਕਾਲੋਨੀ) ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। 1789 ਵਿੱਚ ਹੇਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਖੰਡ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 40 ਫੀਸਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੇਤੀ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਥੱਲੜੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ।

ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਇੰਨੀ ਮਾਰ ਪਈ ਹੈ ਕਿ 7 ਰਿਚਟਰ ਸਕੇਲ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1989 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿੱਚ 7 ਰਿਚਟਰ ਸਕੇਲ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 62 ਲੋਕ ਮਾਰੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਅਜੋਕੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਹੇਠ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾੜਾ ਇੰਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਥੱਲੜੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। (ਲੈਕ ਆਫ਼ ਇਨਫਰਾਸਟਰਕਚਰ) ਇੱਕ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਾੜ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੈਨ ਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਪਾਪੂਲੇਸ਼ਨ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਤੀਵਰਗ ਮੀਲ ਵੱਸੋਂ ਬਹੁਤ ਗੁਣਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਨਾ ਸੜਕਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਇੰਨੀ ਵੱਸੋਂ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਸਕਣ , ਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਕਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹਨ। ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਗਾੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਦੱਬ ਕੇ ਮਰ ਗਏ ਪ੍ਰੰਤੂ ਥੱਲੜੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਰਾਹਤ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਰੁਕਾਵਟ ਆਈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵੱਜੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੋਰਟ ਡੀ ਪ੍ਰਿੰਸ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ’ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਉਡਾਨਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਰਾਹਤ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ’ਤੇ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਰੇਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਰਾਹਤ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ। ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ, ਨਾ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਨਾਂ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਸਿਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਸਲੀ ਫ਼ਰਕ ਵੀ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। 2005 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਟੇਟ ਲੂਜੀਆਨਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤੂਫਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੀਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰੀਕੇਨ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਯੂਰਪੀਨ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਆਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੀਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹਤ ਲੋਕ ਕਾਲੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਹੇਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਤੀਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ।